

Çalıştay Sonuç Bildirgesi

İBB Şehir Tiyatroları olarak 11-14 Şubat tarihleri arasında “100 Yıllık Ayna” başlığıyla düzenlediğimiz Tiyatro Çalıştayı 300’e yakın katılımcının katkılarıyla gerçekleştirdik. Bu çalıştayda Türkiye’nin her tarafından ve birçok alandan sanatçı, bağımsız tiyatro çalışanı, akademisyen, eleştirmen, yapımcı, sendika temsilcileri, ödenekli-özel kurum ve kuruluşların yöneticileri bir araya gelme, tiyatronun sorunları üzerine birlikte düşünme ve çözüm üretme imkânı buldu.

Çalıştay vesilesiyle tiyatro alanına dair pek çok sorun ve ihtiyaç tespit edildi, asıl olarak bir araya gelmenin, birbirini dinlemenin, birlikte fikir üretmenin ve bu pratiği düzenli aralıklarla tekrarlayabilmenin en önemli ihtiyaç olduğunu gördük. Dolayısıyla bu yoğun ve verimli çalıştayın ardından da tüm tiyatro bileşenlerinin bir arada olacağı, sorunlara katılımcı, çoğulcu, kapsayıcı süreçlerle işbirlikleri geliştirerek somut çözümler üreteceği bir süreci geliştirmeyi hedefliyoruz.

Dört gün boyunca, 31 farklı başlık altında ödenekli tiyatrolar, özel tiyatrolar, oyun yazarlığı, tiyatro tarihi yazımı, mesleki eğitim ve temsiliyet hakkı konuları odağında gerçekleştirilen çalıştayda tiyatro alanına dair ortaya konan sorunlar ve çözüm önerilerinden bazı noktaları ana hatlarıyla sizinle paylaşmak istiyoruz.

Bu noktada öncelikle vurgulanması gereken husus, tüm tiyatroların esasta aynı sorunlarla karşı karşıya olduğu, ve bu sorunların ancak farklı amaç, imkân ve yöntemlerle tiyatro yapan kurum ve toplulukların ortak hareket etmesiyle çözülebileceğidir. Bunu söylerken farklı kurum ve toplulukların özel koşulları ve sorunları olduğu gerçeğini görmezden gelmiyor, aksine, bu özel sorunların da ortak işbirlikleri geliştirilerek çözülebileceğinin altını çizmek istiyoruz.

Tüm tiyatro bileşenlerini ilgilendiren ortak sorun elbette defaatle vurgulandığı gibi tiyatroya ait müstakil bir tiyatro yasasının hâlâ olmamasıdır. Ancak kişisel ilişki ya da bireysel inisiyatiflerle yürütülen, siyasal değişimlere karşı dirençsiz, ekonomik krizlere karşı kırılabilir olan tiyatronun yasalarla düzenlenmiş yapısal bir işleyişe kavuşması gerekmektedir. Devlet Tiyatrosunun, Şehir Tiyatrosunun, özel tiyatro başlığı altında aynılaştırılan tiyatro gruplarının farklı statü ve ihtiyaçlarını tanımlayarak güvence altına alacak, mevcut sorunlarına somut çözümler sağlayacak bir tiyatro yasasının hazırlanması elzemdir. Böyle bir tiyatro yasasına duyulan ihtiyaç aşikârken tiyatroların tabi olduğu yasal düzenlemelerin işlemez ve yıldırıcı hâle geldiği, tiyatro sanatının var olabilmesi için gerekli olan yasal düzenlemelerin yapılması için tüm tiyatro bileşenlerinin ortak irade ortaya koyulması gerekmektedir.

Şehir Tiyatroları ve Devlet Tiyatrolarında ayrı yasalara tabi olmanın da bir sonucu olarak, meslek tanımı, mesleki yeterlilik, istihdam, ödenek, repertuvar politikaları gibi konularda yaşanan sorunlar dile getirilirken hesap verebilirlik, şeffaflık ve sanatsal özerklik talebi kuvvetle vurgulandı.

Özel tiyatroların tek bir başlık altında toplanarak aynı yasal statüye tabi kılınmasına karşın farklı estetik, ticari, kamusal önceliklerle tiyatro yapan toplulukların özel statülerinin belirlenmesi gereği dile getirildi. Tiyatroların finansal ve mekânsal sorunlarının çözümü için ortak politikaların geliştirilmesi gereği ifade edildi. Farklı estetiklerin, etnik, dilsel, dinî, cinsel kimliklerin, dezavantajlı bireylerin temsilini ve seyircinin bu konulardaki farkındalığını sağlayan, dolayısıyla daha kırılğan bir alanda tiyatro yapmaya çalışan gruplar için gerek kamusal alanda gerek kurum içinde ihtiyaç duyulan “güvenli alan”ın yaratılmasının hayati önemde olduğunun altı çizildi. Kamu kaynaklarından yararlanan mekanların mekansal ve finansal tahsis süreçlerinin ve Seyirci politikalarını şeffaf bir şekilde belirlenmesi ve tiyatronun araştırma deneme odaklı çalışmaların desteklenmesi talep edildi. Özel sektörün ve fon dağıtıcılarının dikkatini tiyatro sektörüne çekmek amacıyla tüm tiyatro bileşenlerinin ortak irade ve paralel çalışması doğrultusunda topyekün bir tiyatro görünürlülük hareketi başlatmak gerektiği de dile getirildi.

Tiyatro alanını geliştiren, dinamizmini, üretkenliğini sağlayan öncü alanlar olan oyun yazarlığı, oyuncu, yönetmen, dramaturg, sahne tasarımcısı ve eleştirmenlerin yetiştirilmesi yani tiyatro eğitimi sahası, tiyatronun bir diğer önemli konusudur. Tiyatronun, toplumun değişimini, meselelerini, gündemini sahneye taşıyabilmesi için yeni oyun yazımının teşvik edilmesi, özellikle ödenekli tiyatroların atölyeler düzenleyerek oyun yazımı süreçlerini desteklemesi şarttır. Bu süreçte, tiyatronun gelişimi için nitelikli ve geliştirici bir tiyatro eleştirisine duyulan ihtiyaç büyüktür. Diğer alanlara göre daha ihmal edilen ve neredeyse yok olmaya yüz tutmuş eleştiri kurumunun yeniden tesis edilmesi de tiyatro eğitiminin bir parçası haline getirilmelidir. Türkiye’de tiyatro eğitimi veren kurumların sayısı, nitelikli kadro eksikliğine rağmen hızla artıyor. Bu nedenle tiyatro eğitimi veren kurumların bir araya gelerek koordine olması, tiyatro eğitim standartlarının belirlenmesi için oluşturulan “tiyatro eğitiminde akreditasyon platformunun” aktif ve verimli bir şekilde çalışabilmesinin sağlanması gerekmektedir. Bu platform aynı zamanda tiyatro alanında uluslararası işbirliklerinin geliştirileceği önemli bir zemin oluşturacaktır. Tam bu noktada tiyatro camiasının, sadece tiyatro eğitimi alanına değil, Türkiye’de

eğitim ve sanat politikalarının belirlenmesinde inisiyatif alması ve bunu yapabilecek örgütlenmeleri geliştirmesi gerektiğini de vurgulamak gerekiyor.

Tiyatromuzun uluslararası görünürlüğünü sağlayacak önemli alanlardan birisi de Türkçe oyunların diğer dillere çevirilerini içeren bir veritabanının oluşturulmasıdır, bu veritabanı hem bu oyunlara güncel erişimi sağlayacak hem de oyun hafızasının oluşmasına yarayacaktır.

Tiyatronun geleceğini inşa ederken en temel sorun tiyatronun somut ve somut olmayan mirasının bir değer olarak tanımlanamaması ve kayıt altına alınamamasıdır. Kültür, mekân ve hafıza pratiklerinin oluşması için tiyatronun mirasının korunması, güncellenmesi, ve geleceğe aktarılmasının katkısı büyüktür. Bu nedenle bireysel inisiyatif ve çabalarla bazen korunan bazen dağıtılan kültürel mirasın ivedilikle bir tiyatros müzesi çatısı altında toplanması gerekmektedir.

Çalıştayda tartışılan sorun ve çözümlere dair detaylı bilgilendirme kısa bir süre sonra tüm katılımcılara detaylı rapor şeklinde iletilecektir. Bu dört günlük yoğun sürecin başlattığı birbirimizi ve en önemlisi kendimizi duymak, görmek, yüzleşmek için açtığı alanın gelişeceğini umuyoruz.

Son olarak, bir arada olduğumuz sürece, “görünür” olabileceğimizi, çoğulcu ve kapsayıcı olmanın “biz”i çoğalttığını ve zenginleştirdiğini, ancak yan yana durarak yaşayan kültürün yansıtılabileceğini ve eğer ülkemizde ihtiyaç hissettiğimiz olumlu değişim gerçekteşecekse bunun kültür alanından ve sanatçıdan, en çok da toplumla yüz yüze, nefes nefese gerçekteşen tiyatros sanatından başladığını unutturmamalım.